

**ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. február 20.**

**MAGYAR NYELV  
ÉS IRODALOM**

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI  
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI  
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI MINISZTERIUM**

---

---

## Figyelem!

**A javítási-értékelési útmutató tartalmi elemeitől eltérő minden jó választ el kell fogadni!**

**A helyesírás és az íráskép minősítését l. a mellékletben!**

**Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor**

**Balassi Bálint:**

*Negyvenhetedik*

*Item inventio poetica\*:*

*Az ő szerelmének örök és maradandó voltáról*

*Csak búbánat nótájára*

Idővel paloták, házak, erős várak, városok elromolnak,  
Nagy erő, vasztagság\*\*, sok kincs, nagy gazdagság idővel mind elmúlnak,  
Tavaszi szép rózsák, liliom, violák idővel mind elhullnak,

Királi méltóság, tisztesség, nagy jószág\*\*\* idővel mind elvesznek,  
Nagy kövek hamuvá s hamu kősziklává nagy idővel lehetnek,  
Jó hírnév, dicsőség, anyagi nagy szépség idővel porrá lesznek,

Még az föld is elagg, hegyek fogyatkoznak, idővel tenger apad,  
Az ég is béborul, fényes nap setétül, mindennek vége szakad,  
Márvánköben metszett írás kopik, veszhet, egy heliben más támad,

Meglágyul keménség, megszűnik irigység, jóra fordul gyűlölség,  
Istentül mindenben adatott idővel változás s bizonyos vég,  
Csak én szerelmemnek, mint Pokol tüzének nincs vége, mert égten ég.

Végzetetlen voltát, semmi változását szerelmemnek hogy látnám,  
Kiben Juliátul, mint Lázár ujjátul\*\*\*\*, könnyebbségemet várnám,  
Ezeket úgy íram, és az többi után Juliának ajánlám.

---

\* Ez is versszerző találmány (latin)

\*\* Erősség

\*\*\* Erény

\*\*\*\* Lázár ujj: Evangéliumi példázat a gazdagról, aki halála után a pokolra jut és a szegény Lázárról, aki a mennybe kerül. A pokol tüzében égő gazdag ekkor könyörög Ábrahámhoz, legalább azt engedje meg, hogy Lázár az ujjá hegyével csöppentessen neki egy kis vizet. (L. Lukács 16, 24.)

Szövegközlés: [www.sulinet.hu](http://www.sulinet.hu)

A kép forrása: [www.mek.iif.hu](http://www.mek.iif.hu)

**1. Balassi Bálint verseihez írt előszavában a tanítvány-költőtárs Rimay János így értékelte mesterét: „[...] nem tagadhatni, hogy mint az sas több apró madarak előtt, úgy ő minden magyar elméjek előtt az magyar nyelvnek dicsósége...”**

**a) Igazolja Rimay állításának jogosságát! Vegye figyelembe, hogy az idézet Balassi költészettörténeti jelentőségére vonatkozik! Válaszában legalább öt elemet említsen!**

Lehetséges tartalmi elemek:

- Balassi a magyar nyelvű világi líra megteremtője;
- tudatos költő, korának egyik legműveltebb embere;
- költeményei már nem alkalmi jellegűek;
- ciklusai egy átgondolt poétikai terv tükrözői;
- ismeri az antik poétikákat és poézist;
- ismeri az újlatin humanista költői törekvéseket;
- ismeri kora közköltészetét és népköltészetét;
- egyéni hangú istenes versei világirodalmi szinten is újdonságot jelentenek;
- szerelmi énekeivel meghonosítja a provanszál trubadúrlíra verstípusait;
- szerelmi énekeivel az újplatonista szerelmi énekeket is meghonosítja;
- „alkalmazza” a populáris szerelmi dalok műfajait;
- beépíti költészetébe a virágénekek és a népköltészet fordulatait, motívumait;
- számos jel utal arra, hogy kötetkompozícióban gondolkodik;
- rendkívül gazdag formakultúrával rendelkezik.

A felsorolásszerű válasz értékelendő!

Adható 5, 4, 3, 2, 1, 0 pont.

Egy helytálló válaszelem = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

**b) Nevezzen meg – Rimayn kívül – három „apró madarat”, Balassi-kortárs alkotót a magyar irodalomból!**

Lehetséges szerzők:

Pesthi (Pesti) Gábor, Tinódi (Lantos) Sebestyén, Heltai Gáspár, Kecskeméti Vég Mihály, Ilosvai Selymes Péter; Gergei (Gyergyai) Albert, Bornemisza Péter, Szenci (Szenczi) Molnár Albert, Károly Gáspár

Adható 3, 2, 1, 0 pont.

Egy helytálló megnevezés = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Helytelen megnevezés esetén nincs pontlevonás.

Háromnál több megoldás esetén csak az első három név értékelendő.

**2. Állapítsa meg a költemény verselését! Nevezze meg és írja le a strófaszervezetet!**

A strófaszervezet neve: Balassi-strófa (eredetileg 3 db 19 szótagos sorból áll, meghatározott belső és végrímekkel).

A sorok leírása:

6a 6a 7b

6c 6c 7b

6d 6d 7b

Elfogadható még: 19 szótag és hármas rím, vagy 3x19 szótag, hármas rím (a,a,a).

Adható: 4, 3, 2, 1, 0 pont.

A strófaszervezet megnevezése = 2 pont.

A sorok a szótagszámokkal és a rímekkel = 2 pont.

Csak a szótagok számának vagy csak a rímeknek a megnevezése = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

**3. Értelmezze a költemény egészének ismeretében az utolsó versszak bibliai ihletésű hasonlatát! („Kiben Juliátul, mint Lázár ujjátul, / könnyebbségemet várnám”)**

(A bibliai történet szerint a Pokol tüzében szenvedő bűnös gazdag ember könyörög Ábrahámhoz: „Küldd el Lázárt, hogy ujja hegyét vízbe mártva hűsítse a nyelvem.” (Lk 16, 24))

Lehetséges tartalmi elemek:

- a hasonlat a szegény és a gazdag Lázárról szóló újszövetségi példabeszédre utal;
- a kérés teljesítésére nincs mód;
- a hasonlat hangsúlyozza a szerelem pokoli élményét, a kínoktól való megszabadulás vágyát, ugyanakkor azok végérvényességét is.

Adható 4, 3, 2, 1, 0 a válasz minőségétől függően.

Az értelmezés minőségétől függően = 4, 3, 2, 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

**4. A költemény címe alatt nótajelzés szerepel. Jellemezze tömören, címszavakkal a dallamvers és a szövegvers viszonyát Balassi költészetében!**

Lehetséges válaszelemek:

- a dallamra történő versszerzés korabeli költői gyakorlat;
- a dallam mint külsődleges versszervező elnyújtottá, hosszadalmassá teszi a költeményt;
- a tiszta szövegversben poétikai-retorikai eszközök biztosítják a verszenét;
- a szövegvers tudatos kompozícióra épül;
- a nótajelzésekben szereplő dallamok nagy része ma már azonosíthatatlan;
- a dallamok változatossága kizárja a Balassi-költészet egyhangúságát;
- Balassi költészetében fokozatos elmozdulás történik a dallamverstől a szövegvers felé;
- Balassi költészetében a nótajelzés – különösen a Nagyciklus második felétől – pusztán konvenció.

Adható 4, 3, 2, 1, 0 pont.

Egy jó válaszelem = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

**5. A Balassi-vers zárósort idézzük:**

*Ezeket úgy írák, és az többi után Juliának ajánlám.*

**Mi a szerepe a zárlatnak? Válaszában vegye figyelembe a költemény sorszámát is!**

Lehetséges válaszelemek:

- a zárósort – a sorszámmal együtt – elhelyezi a költeményt a ciklus egészében;
- a lírai én és a megszólított kapcsolata a lovagi szerelem konvencióit tükrözi;
- a kolofonszerű zárlat középkori hagyomány;
- az ajánlás gesztusa jelzi a lírai én és a megszólított közti viszonyt;
- a név említése utal arra, hogy az ún. Nagyciklus második fele a Júliához írt verseket tartalmazza.

---

Folyamatos szöveg vagy felsorolásszerű megoldás egyaránt elfogadható.

Adható 4, 3, 2, 1, 0 pont.

Egy jó válaszelem = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

### **6. Készítse el a költemény retorikai-szerkezeti felépítésének vázlatát!**

Szerkezeti vázlat:

- példasorozat a mulandóságra és változékonyásra;
- az általános érvényű törvényszerűség megfogalmazása;
- a törvényszerűség önmagára vonatkoztatása;
- könyörgés;
- zárlat, a költemény elhelyezése a ciklusban.

A szerkezeti egységeket versszakokkal jelölő megoldás is értékelendő.

Adható 5, 4, 3, 2, 0 pont.

Minden egyes szerkezeti elem megnevezése = 1 pont.

Csak egy szerkezeti elem megnevezésére 1 pont nem adható.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

### **7. Nevezzen meg három, a versben található alakzatot!**

Lehetséges válaszelemek:

- halmozás;
- fokozás;
- ellentét;
- anafora;
- gondolatritmus;
- késleltetés.

Ha a válaszban példa és helytálló megnevezése szerepel, fogadjuk el, még ha azonos is a megnevezett alakzat (pl. három halmozás).

Költői kép megnevezése nem fogadható el.

Adható 3, 2, 1, 0 pont.

Egy helytálló megnevezés = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

### **8. A költemény címzettjéhez korábban Anna néven születtek versek. Mi indokolja a névváltoztatást? Válaszában két összetevőt említsen!**

Lehetséges tartalmi elemek:

- a névadás antik eredetű humanista, illetve reneszánsz konvenció;
- a névadással a lírai én önmagát is a költőelődök nagyságához méri;
- a Júlia-ciklus – ciklus a ciklusban – epikus keretbe ágyazott szerelmi történet;
- a névadással elemeli szerelmét a konkrét valóságból, s az isteni szférába emeli;
- a Júlia-versek a Nagyciklus második felét alkotják – a házassága utáni költemények.

Adható 2, 1, 0 pont.

Egy helytálló megnevezés = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

**9. Balassi önmagát Vénus és Mars fiaként jellemezte. Vajon miért? Mennyiben tartja helytállónak az énképet? Legalább három érveléssel és művek említésével indokolja választát!**

Lehetséges válaszlelemek:

- Mars és Vénus mitológiai magyarázata (pl. Mars a harc istene, Vénus a szerelemé) (fogadjuk el a Venus, Vénusz írásmódot is);
- a költő életét – gyakran botrányoktól kísérve – szerelmi kalandok övezik;
- az életmű mennyiségileg is meghatározó részét a szerelmes versek (pl. *Hogy Júliára talál*...), a különböző szerelmi versciklusok adják;
- az életút különböző pontjain, különösen élete végén részt vesz a törökellenes harcokban;
- *A Búcsúja hazájától* tükrözi értékrendjét, melynek csúcsán a keresztény haza védelme áll;
- a Balassi-kódex másolója is említi „vitézsígról való énekeit”;
- az ún. vitézi énekek nem alkotnak ciklust, műfaji szempontból „katonaéneknek” csak az *Egy katonaének* számít.

A válasz minőségétől függően adható 6, 5, 4, 3, 2, 1, 0 pont.

Egy helytálló indoklás a mű megnevezésével = 2 pont.

Csak indoklás, műcím nélkül = 1 pont.

Csak mű megnevezése, indoklás nélkül = 0 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Tekintettel a Balassi-művek címközlésének variációira, a műcímek hibás közlését (az értelemzavaró hibától eltekintve) fogadjuk el értékelhető válasznak.

## A SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI

1. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik. Ha a vizsgázó egyáltalán nem oldott meg egy vagy több szövegalkotási feladatot, az adott feladat/ok/ra kapott pontszáma ez esetben: 0.
2. A teljesítménytartományokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.
3. A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldást értékelni kell!
4. A helyes feladatmegoldáshoz elégséges a részletezett tartalmi elemek szűkebb köre, és természetesen helyes válaszok lehetségesek a megadott tartalmi elemeken kívül is.
5. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat. A helyesírási hibapontok megállapításához a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor és a szövegalkotási feladatok megoldásait együttesen kell figyelembe venni.

6. A jelöléshez, valamint a helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.
7. Az értékelő tanár a vizsgázó összpontszámát az emelt szintű vizsgadolgozat végén található táblázatban rögzíti.

## EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE

**Értelmezze Radnóti Miklós költeményét! Elemzésében vizsgálja meg, miként szervezi a gondolatmenetet, illetve jellemzi a lírai én és a világ viszonyát az allegória mint költői kép!**

### **Radnóti Miklós: Gyökér**

A gyökérben erő surran,  
esőt iszik, földdel él  
és az álma hófehér.

Föld alól a föld fölé tör,  
kúszik s ravasz a gyökér,  
karja akár a kötél.

Gyökér karján féreg alszik,  
gyökér lábán féreg ül,  
a világ megférgesül.

De a gyökér tovább él lent,  
nem érdekli a világ,  
csak a lombbal teli ág.

Azt csodálja, táplálgatja,  
küld néki jó ízeket,  
édes, égi ízeket.

Gyökér vagyok magam is most,  
férgesek között élek én,  
ott készül e költemény.

Virág voltam, gyökér lettem,  
súlyos, sötét föld felettem,  
sorsom elvégeztetett,  
fűrész sír fejem felett.

*(Lager Heidenau, Žagubica fölött a hegyekben,  
1944. augusztus 8.)*

Szöveggözlés: *Radnóti Miklós összegyűjtött versei és versfordításai*. A szöveggondozás, az utószó és a jegyzetek Ferencz Győző munkája. Osiris Kiadó, Budapest, 2002. 228. o.  
A kép forrása: [www.mek.iif.hu](http://www.mek.iif.hu)

**Elérhető: 25 pont****(25–20 pont)**

A vizsgázó az adott szemponthoz (problémához, kérdéshez, összefüggéshez) tartozó nyelvi, irodalmi tudás meggyőző alkalmazásával értelmezi a szöveget. Tanújelét adja ítéloképességének, kritikus gondolkodásának.

Az értelmezés lényegi állításai kifejtettek, a példák, hivatkozások helyénvalóak, relevánsak. Az állításokat támogató érvek közül egy sem alapul fogalmi, logikai tévedésen.

A gondolatmenet világos, a felépítés logikusan előrehaladó. A globális és a lineáris kohézió egyaránt megvalósul a szövegben.

Az értelmezés írója egyértelműen, folyékonyan fogalmaz.

Az írásmű nyelvi, stiláris regisztere egészében megfelel a feladatnak. A pontos mondat-szerkesztés és a szóhasználat választékossága lehetővé teszi az értelmes gondolatközlést.

**(19–10 pont)**

Az értelmezés tartja magát a tételben megjelölt szemponthoz (problémához, kérdéshez, összefüggéshez).

Van törekvés a logikus kifejtésre, de a példák, következtetések nem támasztják alá kellő mértékben az állításokat. Az írásmű nem tükrözi írója kellő mélységű tudását az adott témáról.

Az írásmű szerkezeti egységeinek aránya nem hibátlan *(pl. a vizsgázó nem fektet elég hangsúlyt arra, hogy a fontos dolgokat kiemelve, elválassza a kevésbé lényegesektől; a gondolatok közötti összefüggés helyenként nem világos)*.

A szókincs nem elég árnyalt, kifejező. Néhol mondat-szerkesztési hibák nehezítik az írásmű megértését.

Nyelvi-nyelvtani hibákat is tartalmaz a megoldás.

**(9–1 pont)**

Az adott szempontoknak megfelelő értelmezés, kifejtés nem eléggé igényes *(pl. általánosságok, önisméltés, fogalmi-tárgyi tévedés)*.

Önálló véleményt az írásmű nem tartalmaz.

A főbb gondolatok nem különülnek el egymástól világosan *(pl. irányváltások, összefüggésbeli hiányosságok)*.

A szegényes szókincs és az igénytelen mondathasználat akadályozza az árnyalt kifejezésnek.

A hangvétel élőbeszéd jellegű, nem felel meg az írott művel szemben támasztott igényeknek, követelményeknek.

Gyakran fordul elő nyelvi-nyelvtani hiba.

**Lehetséges tartalmi elemek:**

- az allegória az egész művön végigvitt összetett költői kép;
- a gondolati és a képi elem egyértelműen megfeleltethető egymásnak, s a megfeleltetést – többnyire a mű végén – a lírai én meg is adja;
- a Radnóti-költemény központi képe a gyökér, amelyet a lírai én a költői magatartásforma és a világhoz való viszony kifejezésére használ;
- a gyökér-kép a költemény első felében az erő és az értékörzés-értékteremtés megjelenítője;
- a gyökér veszélyeztetett állapotát, a lírai én és a világ ellentétét a hozzá társuló féreg-kép jelzi;
- az utolsó két strófa azonosítja a gyökér-képet a lírai én élethelyzetével és magatartásformájával;
- az utolsó versszak – a háromsoros strófáktól eltérően – négy sorból áll, nyomatékosítva azt;



- értékteremtés és értékpusztulás kettősségéből, a lírai én és a világ ellentétéből az értékpusztulás a meghatározó;
- a költemény záró gondolata a *Bori notesz* többi költeményének üzenetét közvetíti;
- a remény és kétség, az élet és halál, a helytállás és pusztulás kettősségéből az utóbbi a meghatározó.

## REFLEKTÁLÁS EGY (KOR)JELENSÉGRE

**Olvassa el az alábbi véleményt a tömegmédiá szerepéről és hatásáról! Milyen jelenségek igazolhatják a megállapítást? Milyen törekvések fékezik, ellenpontoszák a tömegmédiá térnyerését? Reflektálásában – pró és kontra – két-két nyelvi-kulturális jelenség, tendencia bemutatásával fejtsse ki állásfoglalását!**

„Az egész kultúra egyre inkább a mass média [tömegmédiá] kezére jut, s az, minthogy a földgolyó történetének egységét kívánja szolgálni, fokozza a redukciót és egy adott irányba vezeti, az egész világon ugyanazokat a kliséket terjeszti el, vagyis azokat, amelyeket vélhetően minél több ember, az egész emberiség elfogad. Nem sokat számít, hogy a tömegkommunikáció különböző orgánumaiban különböző politikai érdekek nyilatkoznak meg. A felületi különbség mögött közös a szellem.” (Milan Kundera)

Szöveggözlés: Milan Kundera: *A regény művészete*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2000. 25–26. o.

A kép forrása: [www.milankundera.wbpark.pl.obrazy/foto/Milan29.jpg](http://www.milankundera.wbpark.pl.obrazy/foto/Milan29.jpg).

### **Elérhető: 20 pont**

#### **(20–15 pont)**

Az írásmű a témához tartozó nyelvi, irodalmi tudás alkalmazásával, átgondolt és meggyőző gondolatmenettel reflektál a tételben megjelölt szempontra (problémára, kérdésre, összefüggésre).

A vizsgázó tanújelét adja ítélőképességének, kritikus gondolkodásának, képes személyes reflexiókra, álláspont megfogalmazására.

A lényegi állítások kifejtettek, a példák, hivatkozások helyénvalóak, relevánsak. (Az állításokat támogató érvek közül egy sem alapul fogalmi, logikai tévedésen.)

A felépítés logikusan előrehaladó, a globális és lineáris kohézió egyaránt megvalósul a szövegben.

A nyelvi, stiláris regiszter egészében megfelel a témának, a témáról mondottaknak.

#### **(14–10 pont)**

A dolgozat a témához tartozó nyelvi, irodalmi tudás alkalmazásával reflektál a tételben megjelölt szempontra (problémára, kérdésre, összefüggésre), de érvei, példái nem mindig támasztják alá kellő mértékben állításait.

A vizsgázó törekszik gondolatai pontos és változatos kifejezésére, de előfordulnak felületes kijelentések (*pl. a gondolatok közötti összefüggés helyenként nem világos*).

Az írásmű nem mindig tükröz kellő mélységű és részletességű tudást, sem a dolgozatíró véleményét.

A vizsgázó nem fektet elég hangsúlyt arra, hogy a fontos dolgokat kiemelje, ezért a szerkezet nem hibátlan.

A szókinccse nem eléggé árnyalt és kifejező.

Kisebbszervezési, nyelvi, nyelvtani hiba is előfordul.

**(9–1 pont)**

A kérdés kifejtését, a reflexiók megfogalmazását akadályozzák az általánosságok, az önisméltás, esetleg tárgyi tévedés.

Az írásmű logikai érvelése, példái, hivatkozásai, az önálló vélemény megfogalmazása kevésbé meggyőzőek.

A főbb gondolatok nem különülnek el világosan egymástól.

Az író „elvész” a dolgozatban (*pl. irányváltoztatások, szövegösszefüggésbeli hiányosságok*).

A mondatok többnyire hosszadalmasak vagy zavarosak.

A nem eléggé változatos szókincs akadályozza az árnyalt kifejezést.

A hangvétel élőbeszéd jellegű, nem felel meg az írott művel szemben támasztott igényeknek, követelményeknek.

Gyakran fordul elő nyelvi-nyelvtani hiba.

**Lehetséges tartalmi elemek:**

A feladat jó megoldásában elvárható a pró és kontra jelenségek, tendenciák kifejtése.

A tömegmédia egységesítő hatását mutató jelenségek:

- a gyors megértést szolgáló nyelvi egyszerűsödés;
- az angol (illetve annak változatai) mint közvetítő nyelv hatása az anyanyelvre;
- az idegen szavak elburjánzása az anyanyelv kárára;
- a vizuális kommunikáció térnyerése;
- a kulturális kínálat egységesülése (*pl. mozi, könnyűzene*);
- a kereskedelmi tévécsatornák azonos kínálata;
- a nemzetközi bulvárlapok dominanciája;
- a populáris kultúra túlsúlya.

Az egységesülés ellen ható tendenciák:

- a regionális és helyi média jelentőségének növekedése;
- törekvés az anyanyelv védelmére (törvények, rendeletek);
- a kis nyelvek egyenrangúsítása (*pl. EU hivatalos nyelvei*);
- a nemzeti kultúra állami támogatása;
- az anyanyelv oktatásának felértékelődése;
- a közösségi, kisközösségi kulturális tevékenységek megerősödése;
- a hagyományápolás szerepének növekedése;
- a regionális kultúra EU-s támogatása.

**GYAKORLATI ÍRÁSBELISÉG**

Egy faluközösségben működő civil alapítvány összegyűjtött egy nagyobb pénzüsszeget, amelyből a főtéren szobrot kívánnak állítani egy, a településről elszármazott hírességnek.

**Írjon rövid, legfeljebb egy oldal terjedelmű levelet a falu lakossága nevében a polgármesterhez, amelyben a szobor felállításához támogatását kéri!**

(Aláírásként ne a saját nevét szerepeltesse!)

**Elérhető: 15 pont****(15–11)**

Az írásmű tartalma megfelel a kommunikációs helyzetnek, a címzettnek.

A tartalmi elemek meggyőzőek, hitelesek, életszerűek.

Az írásmű megfelel az adott szövegfajta, műfaj szerkezeti, nyelvhasználati, stílusbeli normáinak (pl. a levélnek, a vitaindítónak, a kérvénynek, a hozzászólásnak).

**(10–5 pont)**

Az írásmű tartalma lényegében megfelel a kommunikációs helyzetnek, a címzettnek, de az érvek, indoklások nem eléggé meggyőzőek.

Az adott műfaj szerkezeti és nyelvhasználati, stílusbeli normáiból egy-két elem nem teljesül, de értelemzavaró, félreértésre okot adó hiba nem fordul elő.

**(4–1 pont)**

A tartalmi indoklások nem elégségesek (pl. szegényesek, kevésbé életszerűek).

Valamely formai hiba miatt kommunikációs „zárlat” léphet fel, az írásmű nem alkalmas a kívánt cél elérésére.

Lehetséges tartalmi elemek:

- utalás az alapítvány, illetve a civil kezdeményezés céljára;
- esetleg tények az alapítvány eddigi eredményeiről;
- hivatkozás a faluból származó „híresség” tevékenységére,
- utalás magára a műalkotásra (pl. *mérete, anyaga, esztétikuma*);
- a kért támogatás jellegének ismertetése, közlése (pl. *finanszírozás, területrendezés*).

A szoborállítás jogszabályi háttérének ismerete nem várható el (pl. *élő személynek nem állítható köztéri szobor*).


Formai elemek:

- megszólítás;
- a beszédhelyzet tisztázása (a közösség nevében);
- a levélírás okai (a szobor felállításának szándéka);
- indoklás (pl. *„falunk szülötte”, „érdem”, „hírnév”*);
- válasz kérése;
- formális zárlat;
- dátum;
- aláírás.

## MELLÉKLET

### A szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibák jelölése

Bekezdés jele: fordított z-betű.

Nincs új bekezdés (álbekezdés): 

Szövegbeli hiány jele: √

Egyéb szövegalkotási hiba jele: -----

Tartalmi hiba: \_\_\_\_\_

Szórend, mondatrend, a bekezdések sorrendje: 1. 2. 3.

Logikai hiba, ugrás a mondatok (tagmondatok) között: →

Logikai hiba, ugrás a bekezdések (a szöveg nagyobb egységei) között: ↯

Logikai vagy nyelvi ellentmondás: ↔

A nyelvhasználati hibák jelölése: ~~~~~~

Egybeírás jele: ⊕

Különírás jele: ⊖

A helyesírási hibák jelölési formái: durva hiba: 3 vonalas aláhúzás, súlyos hiba: 2 vonalas aláhúzás, egyéb hiba: 1 vonalas aláhúzás.

### Az íráskép értékelése

#### Teljesítményszintek

Az íráskép rendezett, olvasható.

Az íráskép rendezetlen: –1 pont.

Az íráskép helyenként nehezen olvasható, általában rendezetlen: –2 pont.

Az íráskép zömében alig olvasható és/vagy értelemzavaróan rendezetlen: –3 pont.

### A helyesírási típushibák pontozása

#### Durva hiba (3 pont)

1. A mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban.
2. Az összeolvadás, a részleges hasonulás, az írásban jelöletlen teljes hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
3. Kezdőbetűk tévesztése közhasználatú tulajdonnevek esetében
4. Kezdőbetű tévesztése tulajdonnévből képzett melléknév esetében
5. Igeköötős igék hibás írása
6. Az *ly* - *j* hibás írása, az *ly* - *j* tévesztése szótőben és toldalékban, az *ly* - *j* hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése közhasználatú szavakban
7. Tagadószó egybeírása az igével
8. Felszólító módú igealakok hibái

#### Súlyos hiba (2 pont)

1. Közhasználatú szavak egybe- és különírása
2. Közhasználatú szavak elválasztása
3. Magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban

#### Egyéb hiba (1 pont)

1. Nem közhasználatú szavak durva hibái
2. Köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. *Világháború*, *Föld Napja*).

#### Központozási hiba (összesen 5 pont)

1. Mondatzáró írásjelek; tagmondatok közötti írásjelek; mondatrészek közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése.
2. Egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése.

---

### A helyesírási hibapontok kiszámítása

Fontos, hogy a helyesírási hibák jelölése tájékoztasson a hibák minősítéséről is.

Ismétlődő hibáért minden hibatípusban csak egyszer számítható hibapont. Csak ugyanabban a szóban elkövetett megegyező hiba és a központozási hibatípus számít ismétlődő hibának.

A közhasználatú szó fogalma bizonyos fokig környezet- és műveltségfüggő. Megítélésében meghatározóak a középiskolai tanulmányok, ugyanakkor a vizsgatárgy fogalomkincse közhasználatúnak tekintendő (*pl. metafora*).

A nyelvhelyességi hibát ne minősítsük helyesírási hibának.

Az idézetekben elkövetett helyesírási hibákat ugyanúgy durva, súlyos és egyéb hibatípusba soroljuk, ha a vizsgázónak volt lehetősége az idézet szövegének ellenőrzésére. Ha a jelölt emlékezetből idéz, és esetleg hibát vét, hibáit soroljuk az egyéb hibák közé. A költői–írói helyesírás átvétele a tanuló saját szövegében viszont másként ítélandó meg, ezt a hibatípust a központozási hibának megfelelően pontozzuk.

A helyesírási hibák szempontjából a szövegértési és a szövegalkotási feladat megoldását együttesen kell figyelembe venni.

A vizsgázó összpontszámából maximum 15 vizsgapontot lehet levonni. (Tehát 29 vagy annál több hibapont esetén is értelemszerűen 15 vizsgapontot vonunk le.) A helyesírási hibapontok átszámítása vizsgaponttá a következő módon történik:

Hibapont	Levonás
1–2	0
3–4	2
5–6	3
7–8	4
9–10	5
11–12	6
13–14	7
15–16	8
17–18	9
19–20	10
21–22	11
23–24	12
25–26	13
27–28	14
29–	15